

การศึกษาปัจจัยเสี่ยงและความเปราะบางที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
บนฐานแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดเลย
Study of Risk Factors and Vulnerabilities that Affect the Quality of Life of the Elderly
Based on the Concept of Sustainable Livelihoods Approach
A Case Study of the Homeless Protection Center, Loei Province

พลสยาม สุนทรสนธิ¹ กิตติศักดิ์ ทองมีทิพย์¹ ปรียา พลผา²
E-mail: t.kitisak4313@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยเสี่ยงและความเปราะบางในการดำรงชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเลย การศึกษาและการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน Mixed Methods Research โดยการใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการวิจัยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 52 ราย โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดเลย ให้การศึกษามี ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.52 และปัจจัยที่มีผลต่อการเนิ่นชีวิตน้อยที่สุดคือ การผิดนัดชำระหนี้สินอยู่บ่อยครั้งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.92 ดังนั้นระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันออกไปนั้น บางปัจจัยมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเมื่อเกิดปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขเองได้ ต้องอาศัยการช่วยเหลือจากภายนอกทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันต่างชุมชน หรือหาทางออกที่ดีที่สุดให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเลย พื้นที่จังหวัดเลย เพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตให้กับทุกคนและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข

คำสำคัญ: ปัจจัยเสี่ยง ผู้สูงอายุ ดำรงชีพอย่างยั่งยืน

Abstract

This research the objectives are 1) to study risk factors and vulnerabilities in the livelihood of the elderly in the Mueang District area. Loei Province In this study and research, the researcher used a mixed research method, Mixed Methods Research, by using secondary data from document research and related research and determined a total sample size of 52 people using analytical data. Quality and descriptive statistics analysis including mean, percentage, and standard deviation. Factors affecting the livelihood of the elderly in Loei Province Education is important to living life, which is at a high level. with an average of 3.52 and the factor that has the least effect on life is Frequent defaults on debt payments have a moderate effect on one's lifestyle. with an average of 2.92, so the levels of severity are different Some factors affect life and must be resolved urgently when problems arise that cannot be resolved on their own. Must rely on outside help from both related government agencies. Local government organizations, various institutions, communities, or find the best solution for the elderly in the area of Mueang District, Loei Province, Loei Province area. To create safety in life for everyone and enable them to live normally and happily.

Keywords: risk factors for elderly people living a long life

ความเป็นมาของปัญหา

ความยากจนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนจำนวนมากตกอยู่ในสภาพเปราะบางทั้งนี้เพราะความยากจนเป็นต้นเหตุของความอ่อนด้อยหลายด้าน ครอบครัวยากจนมักจะมีชีวิตอยู่ในบ้านเรือนและสิ่งแวดล้อมที่ไม่ถูกสุขลักษณะ สุขภาพไม่ดี เด็กที่เกิดในครอบครัวยากจนส่วนมากได้รับการศึกษาน้อย มีโอกาสที่จะได้รับการฝึกทักษะอาชีพน้อยกว่า ต้องทำงานที่หนักและเสี่ยงต่อสุขภาพมากกว่า มีรายได้น้อยกว่า มีปัญหาสุขภาพมากกว่า และเมื่อเติบโตขึ้น เด็กจากครอบครัวยากจนมีโอกาสมากที่จะเป็นคนยากจนเหมือนรุ่นพ่อแม่ เพราะโดยมากแล้ว ความยากจนมักถูก “ส่งต่อ” จากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง โดยนัยนี้ ความยากจนก็โอกาสที่จะถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นได้เช่นเดียวกัน ในประเทศส่วนมาก รวมทั้งประเทศไทยด้วย คนยากจนคือคนกลุ่มเปราะบางที่ใหญ่ที่สุด และเป็นประชากรส่วนมากของ

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² นักศึกษาสหกิจศึกษา สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ประเทศไทยธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติในมาตรา 55 ให้บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ และมาตรา 80 (1) บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคมในการคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนรวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุผู้ยากไร้ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นกระทรวงหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยมีกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมประชาชนทุกคนได้แก่ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ คนไร้ที่พึ่ง ผู้ประสบปัญหาทางสังคมครอบครัวและชุมชนซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ต้องดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่กลุ่มเป้าหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2565) อย่างไรก็ตามกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการภายใต้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีประกาศจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดเลยเมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2558 มีสถานะเป็นหน่วยงานส่วนกลางที่จัดตั้งในภูมิภาค สังกัดกองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ซึ่งกลุ่มที่มีความเสี่ยงและความเปราะบาง

ในพื้นที่จังหวัดเลยถือปัญหาทางสังคมที่ต้องการความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ของกลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่งผู้ประสบปัญหาภาวะยากลำบาก ตามภารกิจของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดเลย เน้นการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสังคม ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดเลย เพื่อเชื่อมโยงไปสู่ครอบครัวและชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองของคนจนในชุมชน กิจกรรมที่ผ่านมาศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดเลยได้ดำเนินงาน กิจกรรมอย่างหลากหลายเป็นต้นว่า กิจกรรมรณรงค์การหยุดให้ทาน, กิจกรรมอบรมการฝึกอาชีพ, และกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการให้ทานอย่างถูกวิธีเป็นต้น ทั้งนี้การดำเนินงานได้มุ่งเน้นความยั่งยืน โดยใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีพอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยเสี่ยงและความเปราะบางในการดำรงชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเลยการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

1.1 แบบผสมผสาน Mixed Methods Research

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงและความเปราะบางในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวน 107 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงและความเปราะบาง 52 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของทาโร ยานานะ (Taro Yanane)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือการวิจัยสำหรับการศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อศึกษา “องค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาความเสี่ยงและความเปราะบางบนพื้นฐานทุนของชีวิต 5 ด้าน ซึ่งมีคำถามทั้งหมด ข้อแบ่งออกเป็น ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อคำถามทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ประกอบด้วยลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ สุขภาพ ความพิการ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงและความเปราะบางในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับมีเกณฑ์พิจารณาเลือกคำตอบ ดังนี้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาหลายวิธีเข้ามาประกอบกัน และการใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการวิจัยเอกสาร (Documentary research) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่เริ่มศึกษาและระหว่างการศึกษาเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาและนำมาเป็นข้อมูลอ้างอิง เพื่อประกอบการบรรยายและอภิปรายเนื้อหาส่วนต่อมาเป็นขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม อันเป็นการเก็บรายละเอียดของข้อมูลจากแบบสอบถามและการสังเกต (Observation) จากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการบรรยายและอภิปรายแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอันเป็นการสร้างให้เกิดเป็นข้อค้นพบและข้อสรุปที่มีความถูกต้องเป็นเหตุเป็นผลในทางวิชาการ

การตรวจสอบข้อมูลคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือหลังจากผู้วิจัย ได้สร้างเครื่องมือแบบ สัมภาษณ์เชิงลึกขึ้นมา ผู้วิจัยได้นำไปตรวจสอบว่าเมื่อนำแบบสัมภาษณ์ไป ใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย ซึ่ง จะสามารถวัดในส่วนของเนื้อหาที่ผู้วิจัย ต้องการวัด โดยมากน้อยเพียงใดในกระบวนการ ผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบ จำนวน 2 ท่าน ซึ่งได้แก่ 1.ท่านอาจารย์ พลสยาม สุนทรสนิท 2. ท่านอาจารย์กิตติศักดิ์ ทอง มีทิพย์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาหลายวิธีเข้ามาประกอบกันและการใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการวิจัยเอกสาร (Documentary research) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่เริ่มศึกษาและระหว่างการศึกษาเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาและนำมา เป็นข้อมูลอ้างอิง เพื่อประกอบการบรรยายและอภิปรายเนื้อหาส่วนต่อมาเป็นขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม อันเป็นการ เก็บรายละเอียดของข้อมูลจากแบบสอบถามและการสังเกต (Observation) จากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการบรรยาย และอภิปรายบนฐานของกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอันเป็นการสร้างให้เกิดเป็นข้อค้นพบและข้อสรุปที่มีความถูกต้องเป็นเหตุ เป็นผลในทางวิชาการ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 เพศชาย จำนวน 21 คน คิด เป็นร้อยละ 40.1

ข้อมูลของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ซึ่งมีการจำแนกตามช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง โดยส่วนใหญ่พบว่า มีช่วงอายุระหว่าง 60-69 ปี มากที่สุด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาได้แก่ กลุ่มอายุมากกว่า 70-79 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 28.84 และกลุ่มอายุมากกว่า 80 ปีขึ้นไป จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0

ข้อมูลของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ซึ่งมีการจำแนกตามระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง โดยส่วนใหญ่พบว่า ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมา ไม่ได้รับการ ศึกษา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 ซึ่งระดับประถมตอนปลายและมีมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับเท่ากัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6

ข้อมูลของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ซึ่งมีการจำแนกตามอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง โดยส่วนใหญ่พบว่า ไม่ได้ ประกอบอาชีพ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมารับจ้างและเกษตรกร จำนวนเท่ากัน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 และค้าปลีก ค้าส่ง/ค้าขาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4

ข้อมูลของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ซึ่งมีการจำแนก ตามรายได้เฉลี่ย/เดือน ของกลุ่มตัวอย่าง โดย ส่วนใหญ่พบว่า ไม่มีรายได้ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมามี รายได้ 2,001-3,000 บาท/เดือน จำนวน 10 คน คิดเป็น ร้อยละ 19.6 และต่ำสุดมีรายได้อยู่ที่ 8,001- 1,0000 บาท/เดือน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9

ข้อมูลของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ซึ่งมีการจำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง โดยส่วนใหญ่พบว่า มีสถานหม้าย(คู่สมรสเสียชีวิต) จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 42.3 รองลงมาสมรสอยู่ด้วยกัน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 ต่ำสุดคือสถานภาพแยกกันอยู่ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8

ข้อมูลของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ซึ่งมีการจำแนกตามสภาพที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง โดย ส่วนใหญ่พบว่า สภาพที่อยู่อาศัยเป็นบ้านของตนเองแต่ไม่มีมั่นคงถาวร จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 รองลงมาอาศัยเป็นบ้าน ตนเองสภาพมั่นคงถาวร จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 และบ้านพักนายจ้าง บ้านเช่า อละอาศัยอยู่ที่สาธารณะจำนวนเท่ากัน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8

ข้อมูลของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ซึ่งมีการจำแนกตาม สุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง โดยส่วนใหญ่พบว่า มีโรคประจำตัวเป็นโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 รองลงมาไม่มีโรคประจำตัว มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 และต่ำสุดเป็นโรคไต จำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 1.1

ข้อมูลของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ซึ่งมีการจำแนกตามความพิการของกลุ่มตัวอย่าง โดยส่วนใหญ่พบว่า ไม่พิการ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 80.7 รองลงมาพิการด้าน การเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย จำนวน 8 คน คิดเป็น ร้อยละ 15.8 และต่ำสุด พิการทางการได้ยินหรือสื่อและพิการทางจิตใจเท่ากัน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ด้านทุนทางมนุษย์	ส่งผลกระทบต่อ					$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตด้านทุนทางมนุษย์								
ความสำคัญทางการศึกษาของผู้สูงอายุไร้ที่พึ่ง	11 (13.07)	24 (42.30)	13 (32.30)	2 (8.46)	3 (3.84)	3.52	0.96	มาก
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตด้านทุนทางสังคม								
ความผูกพันระหว่างครอบครัว ญาติ พี่น้องของผู้สูงอายุไร้ที่พึ่ง	8 (10.76)	15 (33.07)	19 (41.53)	6 (12.30)	4 (2.30)	3.38	0.92	ปานกลาง
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตด้านทุนทางกายภาพ								
ความรู้สึกปลอดภัยในการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุไร้ที่พึ่ง	4 (36.92)	19 (33.07)	22 (10.00)	5 (16.15)	2 (3.84)	3.83	1.20	มาก
4. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตด้านทุนทางการเงิน								
สถานการณ์ทางการเงินเมื่อมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุไร้ที่พึ่ง	1 (13.84)	25 (22.30)	16 (35.38)	7 (20.00)	3 (8.46)	3.13	1.14	ปานกลาง
5. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตด้านทุนทางธรรมชาติ								
ความแน่นอน/ความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมภายในชุมชน	2 (7.69)	16 (22.30)	20 (39.23)	6 (29.23)	1 (1.53)	3.05	0.94	ปานกลาง

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตด้านทุนทางสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดเลย พบว่า มีหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือ ส่งผลการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.38 สำหรับภาครัฐให้ช่วยเหลือในรูปการเงิน คือ เบี้ยคนพิการเดือนละ 800 บาท และเบี้ยผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นสวัสดิการที่ทุกคนพึงจะต้องได้รับ ในส่วนของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ส่งผลการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.35 อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความเท่าเทียมกันทางสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน การสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเงินสังคมวัฒนธรรม ส่งผลการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.35 มีการได้รับสวัสดิการที่ได้จากการลงทะเบียนโครงการเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ ส่งผลการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.28 จากการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐซึ่งเป็นสวัสดิการที่รัฐบาลนั้นได้จัดสรรให้กับคนจนทั่วทั้งประเทศ ในส่วนของครอบครัว ญาติ พี่น้อง มีความผูกพัน ส่งผลการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.38 เนื่องจากชุมชนของกลุ่มตัวอย่างเป็นชุมชนขนาดเล็ก มีลักษณะการดำรงชีวิตกลมกลืนกับธรรมชาติ มีการพบปะพูดคุยกันอย่างทั่วถึง และยังประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่ชุมชน ดังนั้นจึงทำให้มีความผูกพันกันเป็นอย่างดี

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตด้านทุนทางกายภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พบว่า สภาพที่อยู่อาศัยมีความมั่นคงแข็งแรง ส่งผลการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.24 และสำหรับเส้นทางคมนาคมในการเดินทางสะดวกต่อการดำเนินชีวิต ส่งผลการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.15 ล้วนแล้วซึ่งมีความสะดวกในการดำเนินชีวิต ในส่วนของการรู้สึกปลอดภัยในการใช้ชีวิตประจำวัน ส่งผลการดำเนินชีวิตระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.83 เพราะบริบทของชุมชนยังเสี่ยงต่อภัยพิบัติต่าง ๆ อยู่มาก ประกอบกับพื้นที่ห่างไกลการเดินทางค่อนข้างนาน ทั้งอุทกภัย วาตภัย ดินโคลนถล่มและอัคคีภัย จะทำให้ได้รับการช่วยเหลือช้า ไม่ทันการณ์ รถดับเพลิงอาจจะเข้าถึงยาก บางพื้นที่มีถนนแคบ แต่การเกิดเหตุ สาธารณภัย และเหตุอาชญากรรมในพื้นที่ยังมีอยู่น้อยในส่วนของจัดการไฟฟ้า น้ำประปา มีผลการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ส่งผลการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.33

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตด้านทุนทางการเงิน ของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเลย พบว่า สถานการณ์ทางการเงินเมื่อมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ทั้งนี้สถานการณ์บ้านเมือง ทั้งการเมือง การปกครอง ภาวะเศรษฐกิจ ส่งผลการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.13 ในส่วนของสถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบันมีผลการดำเนินชีวิตด้านการเงินและการลงทุน ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตค่อนข้างมาก ส่งผลการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.05 เนื่องจากเป็นช่วงที่มีโรคระบาดโควิด - 19 เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวเนื่องจากมีการลงทุนมากขึ้น แต่ถ้ามองในระดับที่เล็กลงมาในแง่ของการดำเนินชีวิตของผ

สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเลย มีการปรับตัวในหลายแง่มุมมากขึ้น ความยากลำบากในการขอสินเชื่อจากแหล่งเงินทุนและสถาบันการเงิน ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.15 ในด้านการขาดแคลนที่ดินทำกินมีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.08 ใน ส่วนการสนับสนุนด้านการเงิน เช่น เงินสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.16 ซึ่ง ในส่วนของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดเลย ได้ช่วยเงินสงเคราะห์ผู้ประสบปัญหาทางสังคม ครอบครัวที่ประสบภาวะยากลำบาก รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพและมีภาระเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวจำนวนมาก ทางศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดเลย จึงเข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมในพื้นที่จังหวัดเลย ในส่วนของหนี้สินซึ่งไม่สามารถจ่ายคืนได้ในระยะสั้น ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.20 ซึ่งเกี่ยวเนื่องมาจากอาชีพและรายได้ของกลุ่มตัวอย่างจึงมีหนี้สินซึ่งไม่สามารถจ่ายคืนได้ใน ระยะสั้น ปัจจุบันมีภาระผูกพันกับหนี้สินส่งผลต่อการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.11 ซึ่งผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอ เมืองเลย จังหวัดเลย ยังคงมีภาระผูกพันกับหนี้สินอยู่ซึ่งบางครอบครัวรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพในแต่ละเดือน ผู้สูงอายุบางคน ไม่มีอาชีพเพราะอาศัยอยู่คนเดียว แสดงให้เห็นว่าการใช้ชีวิตและฐานะทางการเงินของกลุ่มตัวอย่างแต่ละรายอยู่ในภาวะใด บางคนมี บางคนเริ่มขาดทุน ในส่วนของการกู้ยืมเงินบ่อยครั้ง ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.12 ผิดนัดการชำระ หนี้สินอยู่บ่อยครั้งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.92

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตด้านทุนทางธรรมชาติ ของผู้สูงอายุในพื้นที่ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พบว่า ความแน่นอน/ ความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมภายในชุมชน ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.05 ในส่วนของภาวะ โลกร้อนมีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิต ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.20 ปัจจุบัน คนในชุมชนได้ให้ ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดจากภาวะโลกร้อนเป็นอย่างมาก เนื่องจากได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยตรงจึงมีการอนุรักษ์พื้นที่ ป่ามากขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบรุนแรงในอนาคต ส่วนของระดับความรุนแรงของปัญหาภัยธรรมชาติ (อุทกภัย วัสดุภัย อัคคีภัย) ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.17 เนื่องจากผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ประกอบกับ ตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำ ทำให้ช่วงฤดูฝนเกิดเหตุน้ำป่าไหลหลากอยู่เป็นประจำสร้างความเสียหายให้กับพื้นที่ทำการเกษตร บ้านเรือน ได้รับความเสียหายทุกปี บางพื้นที่ที่มีความรุนแรงมากน้อยตามลักษณะที่ตั้งของชุมชน ส่วนของความสมบูรณ์ของพื้นที่ป่า/เขตอนุรักษ์ภายใน ชุมชน สามารถหาอาหารป่าหรือของป่าเพื่อเลี้ยงชีพ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.31 แต่ในปัจจุบันคน ในชุมชนได้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้อย่างมาก จึงเกิดการอนุรักษ์พื้นที่ป่า มีการบวชป่าทำให้การตัดไม้ทำลายป่าได้ลดลง แต่ก็ยังมีการ ตัดไม้อยู่บ้าง ทั้งนี้ก็นำไม้มาสร้างเป็นที่อยู่อาศัย หรือ สาธารณะสถานต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับชุมชน ดังนั้นจึงทำให้สามารถลด ปัญหาความรุนแรงของภาวะโลกร้อน ในพื้นที่ที่มีการเผาป่าเพื่อหาอาหารลดลงแต่ควันที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการเผาในพื้นที่อื่น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าภาพรวมของปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตด้านทุนของวิถีชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัด เลย ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันออกไป บางปัจจัยมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและต้องมีการแก้ไขอย่าง เร่งด่วนเมื่อเกิดปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขเองได้ ต้องอาศัยการช่วยเหลือจากภายนอกทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น สถาบันต่าง ๆ ชุมชน หรือหาทางออกที่ดีที่สุดให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เพื่อสร้างความปลอดภัย ในชีวิตให้กับทุกคนและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข

สรุปผลการวิจัย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าภาพรวมของปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตด้านทุนของวิถีชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัด เลย ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันออกไป บางปัจจัยมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและต้องมีการแก้ไขอย่าง เร่งด่วนเมื่อเกิดปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขเองได้ ต้องอาศัยการช่วยเหลือจากภายนอกทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น สถาบันต่าง ๆ ชุมชน หรือหาทางออกที่ดีที่สุดให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เพื่อสร้างความปลอดภัย ในชีวิตให้กับทุกคนและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข

ข้อเสนอแนะ

อย่างไรก็ตามการศึกษาปัจจัยเสี่ยงและความเปราะบางที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุบนฐานแนวคิดการดำรงชีพ อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดเลย ซึ่งยังจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของ ภาครัฐ ตลอดจนชุมชนในพื้นที่จังหวัดเลย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันต่าง ๆ หรือหาทางออกที่ดีที่สุดให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตให้กับทุกคนและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข

เอกสารอ้างอิง

- กรมบัญชีกลาง. (2564). **พระราชรัฐสวัสดิการ**. <www.epayment.go.th/hom/app/media/uploads/files/project_4_doc_14-112021.pdf> (สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2566).
- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2565). **คนไร้ที่พึ่ง**. <http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/page.php?module=service&pg=servicedetail&ser_id=1> (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2566).
- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **ความหมายของคนไร้ที่พึ่ง**. <<http://law.longdo.com/law>>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2566).
- จินตนา กาสมณี. (2557). **การจัดสวัสดิการชุมชนโดยภาคประชาชนในกรุงเทพฯ กรณีศึกษาเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนเขตคันนายาว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณศึกษบัณฑิตมหาวิทยาลัยเกริก, คณะศิลปศาสตร์.
- ณรงค์ฤทธิ์ อยู่เย็น. (2562). **รูปแบบการจัดเลี้ยงโคและกระบือต่อวิถีชีวิตยั่งยืนของชุมชนปกากะญอ ในบ้านผาด่าน ตำบลทากาศเหนือ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน**. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่
- ณัฐพงศ์ ทองภักดี. (2557). **สวัสดิการสังคมไทย: ความสมดุลและยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พงษ์ศักดิ์ นาคศรีจันทร์. (2558). **กระบวนการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557**. สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์